

SÜNNET VE BİD'AT*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

السُّلْطَانُ ظِلُّ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ أَكْرَمَهُ
أَكْرَمَهُ اللَّهُ وَمَنْ أَهَانَهُ أَهَانَهُ اللَّهُ

(طب. هب. عن أبي بكر)

RE. 213/12 (Es-sultânü zillu'llâhi fi'l-ardı; femen ekremehû, ekremehu'llâhu; ve men ehânehû, ehânehu'llâhu.) Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

“—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

“—*Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!*

[Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki ciha-
nın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine
cümlemizi nâil eylesin...

a. Yöneticilerin Sorumluluğu

Okuyacağım beş hadis-i şerif sultanla ilgili, yâni
memleketi idare edenlerle ilgili.

1. Hadis-i şerif:

Taberânî ve Beyhakî, Ebû Bekre RA’dan rivayet
etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

السُّلْطَانُ ظِلُّ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ أَكْرَمَهُ
أَكْرَمَهُ اللَّهُ وَمَنْ أَهَانَهُ أَهَانَهُ اللَّهُ

(طب. هب. عن أبي بكر)

RE. 213/12 (Es-sultânü zillu’llâhi fi’l-ardı;
femen ekremehû, ekremehu’llâhu; ve men
ehânehû, ehânehu’llâhu.)

(Es-sultânü zillu’llâhi fi’l-ardı) “Sultan,
yeryüzünde Allah’ın gölgesidir. (Femen
ekremehû, ekremehu’llâhu) Kim ona ikram
ederse, Allah da ona ikram eder. (Ve men
ehânehû, ehânehu’llâhu) Kim de ona ihanet
ederse, Allah da ona ihanet eder.”

¹ Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.17, no:7373; İbn-i Ebî Âsım,
Sünneh, c.III, s.44, no:855; Ebû Bekre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VI, s.4, no:14580; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIII,
s.383, no:13351.

2. Hadis-i şerif:

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

السُّلْطَانُ ظِلُّ اللَّهِ وَرُمْحُهُ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ نَصَحَهُ
وَدَعَا لَهُ اهْتَدَى وَمَنْ دَعَا عَلَيْهِ وَلَمْ يَنْصَحْهُ ضَلَّ

(الدَّيْلَمِيُّ عَنْ أَنَسٍ)

RE. 213/13 (Es-sultânı zıllu'llâhi, ve rümhuhû fi'l-ardı; femen nesahahû ve deà lehû, ihtedâ; ve men deà aleyhi, ve lem yensahhu, dalle.)

(Es-sultânı zıllu'llâhi, ve rümhuhû fi'l-ardı) “Sultan, yeryüzünde Allah'ın gölgesi ve mızrağıdır. (Femen nesahahû ve deà lehû) Kim ki, sultana samîmî davranır, nasihat ve dua ederse, (ihtedâ) hidayet bulur. (Ve men deà aleyhi, ve lem yensahhu) Kim de beddua eder ve nasihatta bulunmaz ve samîmî davranmazsa, (dalle) dalâlete düşer.”

3. Hadis-i şerif:

Ebü's-Şeyh, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

² Sehâvî, *Makâsîdü'l-Hasene*, c.I, s.181, no:207; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.11, no:14616; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.213, no:645; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIII, s.383, no:13352.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki: ³

السُّلْطَانُ ظِلُّ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ فَإِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ
بَلَدًا لَيْسَ فِيهَا سُلْطَانٌ فَلَا يُقِيمَنَّ بِهِ

(أبو الشيخ عن أنس)

RE. 213/14 (Es-sultànü zillu'llàhi fi'l-ardı; feizâ dehale ehadüküm beleden, leyse fîhâ sultànin, felâ yükîmenne bihî.)

(Es-sultànü zillu'llàhi fi'l-ardı) “Sultan, yeryüzünde Allah’ın gölgesidir. (Feizâ dehale ehadüküm beleden, leyse fîhâ sultànin) Sizden biri kendisinde sultan olmayan bir beldeye vardığı zaman, (felâ yükîmenne bihî) orada kat’iyyen oturmasın!”

4. Hadis-i şerif:

Ebü’ş-Şeyh Hz. Ebû Bekir RA’dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki: ⁴

السُّلْطَانُ الْعَادِلُ الْمُتَوَاضِعُ ظِلُّ اللَّهِ وَرُمْحُهُ فِي
الْأَرْضِ وَيُرْفَعُ لِلْوَالِي الْعَادِلِ الْمُتَوَاضِعِ فِي كُلِّ
يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ عَمَلُ سِتِّينَ صَدِيقًا كُلُّهُمْ عَابِدٌ مُجْتَهِدٌ

(أبو الشيخ عن أبي بكر)

³ Kenzü’l-Ummâl, c.VI, s.5, no:14584; Câmiü’l-Ehâdîs, c.XIII, s.382, no:13350

⁴ Deylemî, Müsnedü’l-Firdevs, c.II, s.343, no:3554; Enes ibn-i Mâlik RA’dan. Kenzü’l-Ummâl, c.VI, s.6, no:14589; Câmiü’l-Ehâdîs, c.XIII, s.382, no:13349.

RE. 213/15 (Es-sultânü'l-âdilü'l-mütevâdıu, zıllu'llâhi ve rumhuhû fi'l-ardı; ve yurfeu li'l-vâli'l-âdili'l-mütevâdı fî külli yevmin ve leyletin, amelü sittîne sıddîkan, küllühüm âbidün ve müctehidün.)

(Es-sultânü'l-âdilü'l-mütevâdıu) “Adil ve mütevazi sultan, (zıllu'llâhi ve rumhuhû fi'l-ardı) Allah'ın yeryüzünde gölgesi ve mızrağıdır. (Ve yurfeu li'l-vâli'l-âdili'l-mütevâdı fî külli yevmin ve leyletin) Böyle adil ve mütevazi bir vali için, her gündüz ve gecede, (amelü sittîne sıddîkan) altmış sıddık ameli yazılır. (Küllühüm âbidün ve müctehidün) Hepsi abid ve müctehid kimselerdir.”

5. Hadis-i şerif:

Hakîm-i Tirmizî, Bezzâr ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

السُّلْطَانُ ظِلُّ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ يَأْوِي إِلَيْهِ كُلُّ مَظْلُومٍ
مِنْ عِبَادِهِ فَإِذَا عَدَلَ كَانَ لَهُ الْأَجْرُ وَعَلَى الرَّعِيَّةِ
الشُّكْرُ وَإِذَا جَارَ كَانَ عَلَيْهِ الْإِضْرُّ وَعَلَى الرَّعِيَّةِ
الصَّبْرُ وَإِذَا جَارَتْ الْوَلَاةُ قُحِطَتِ السَّمَاءُ وَإِذَا
مُنِعَتِ الزَّكَاةُ هَلَكَتِ الْمَوَاشِي وَإِذَا ظَهَرَ الزِّنَى
ظَهَرَ الْفَقْرُ وَالْمَسْكَنَةُ وَإِذَا أُحْقِرَتْ أَهْلُ الذِّمَّةِ
أَدِيلَ الْكُفَّارُ

RE. 213/16 (Es-sultàni zillu'llàhi fi'l-ardı, ye'vî ileyhi küllü mazlûmin min ibâdihî; feizâ adele, kâne lehü'l-ecru, ve ale'r- raiyyeti's-şükrü; ve izâ câre, kâne aleyhi'l-ısrı, ve ale'r-raiyyeti's-sabru; ve izâ cârei'l-vülâtü, kuhitatü's-semâü; ve izâ müniatü'z- zekâtü, heleketi'l-mevâşî; ve izâ zahere'z-zinâ, zahere'l-fakru ve'l-meskenetü: ve izâ uhkıret ehlü'z-zimmeti, üdîle'l-küffâru.)

(Es-sultàni zillu'llàhi fi'l-ardı) “Sultan, yeryüzünde Allah’ın gölgesidir. (Ye’vî ileyhi küllü mazlûmin min ibâdihî) Allah’ın kullarından her mazlum ona müracaat eder. (Feizâ adele, kâne lehü'l-ecru) Eğer o adalet yaparsa, ona ecir vardır. (Ve ale'r- raiyyeti's-şükrü) Yönettiklerine de şükretmek düşer. (Ve izâ câre, kâne aleyhi'l-ısrı) Eğer zulmederse, ona vebal vardır. (Ve ale'r- raiyyeti's-sabru) Tebaaya da sabretmek düşer.”

(Ve izâ cârei'l-vülâtü, kuhitatü's-semâü) “Valiler zulmeder- lerse, kıtlık olur.

⁵ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.15, no:7369; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.220, no:5383; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.I, s.462, no:463; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.343, no:3553; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.355, no:8998; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.IV, s.153; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.361; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.929; İbn-i Zenceveyh, *el-Emvâl*, c.I, s.36, no:32; Kesir ibn-i Mürre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.4, no:14581; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.355, no:8998.

(Ve izâ müniatü’z-zekâtü, heleketi’l-mevâşî) Zekât verilmezse, davarlar ölür; (ve izâ zahere’z-zinâ, zahere’l-fakru ve’l- meskenetü) zinâ yaygın ve âşikâr olursa, meskenet ve fakirlik ortaya çıkar. (Ve izâ uhkîret ehlü’z-zimmeti, üdîle’l-küffâru) Ehli zimmete zulmedilirse, kâfirler galebe çalar.”

Bu beş hadis ki sultan lafzıyla geçiyor. Sultan demek, hükümet ve kuvvet sahibi; satvet ve kudret sahibi ve her şeyin yavuzluğuna ve şiddet-i satvetine denir.

Bunları yeryüzünde böyle ikâme etmiştir ki, insanlar kendi haline kalsa, biz vahşi hayvanları ayıplarız ama, insanlar da öyle birbirlerini yerler. Ancak bu hükümetlerin kuvvet ve saltanatı sayesinde insanlar bir derece rahat ederler. Kuvvet ne kadar varsa, o derecede, o nisbette rahat ederler. Eğer olmazsa, insanlar emin ol birbirlerini yerler.

Birbirlerini yemek ne olacak? Kuvvetli olan, kuvvetsiz olanı ezer, malını alır, icabında canını alır, elinden karısını kızını alır. Her şey olur. Yalnız bunlar kanunun kuvvetleri altında bir derece bir korku ile önlenir. O sebeple bu rahatlığı bugün bulabiliyoruz.

Onun için diyor ki:

“—Bir memlekette ki sultan yoktur, orada oturma!” diyor.

Madem ki senin hakkını alabilecek bir kuvvet yoktur. Öyleyse oturma o memlekette.

Bunlar adil olurlarsa, raiyyeye düşen, teb’a olan insana düşen, “Oh, el-hamdü lillah!”

deyip şükretmektir. Baktı zulmediyor, o zaman insanlara düşen vazife de sabırdır. Sabırla Allah iyi eder işleri.,,

Eğer bunlar zulümde devam ederlerse, yağmurlar kesilir. İnsanlar zekâtlarını vermezlerse hayvanlar helâk olur. Zina zâhir olursa, fakr u meskenet o kavmin üzerine çöker. Ehl-i zimmet dediği teb'amız olan insanlara hakaret edilirse, Allah küffarı başımıza musallat eder.

b. Vakâr ve Teennî

Tirmizî ve Taberânî, Abdullah ibn-i Sercis el-Müzenî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

السَّمْتُ الْحَسَنُ وَالتُّؤَدَةُ وَالْإِقْتِصَادُ جُزْءٌ مِنْ
أَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ

(ت. حسن غريب، طب. عن عبد الله بن سرجس المزني)

RE. 214/1 (Es-semtü'l-hasenü, ve't-tüedetü, ve'l-iktisädü, cüz'ün min erbaatin ve işrîne cüz'en mine'n-nübüvveti.)

⁶ Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.296, no:1933; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.304, no:1105; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.I, s.385, no:298; Ziyâü'l-Makdîsî. *el-Ehâdîsü'l-Muhtâreh*, c.IV, s.14, no:378; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.346, no:3567; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XV, s.383, no:3464; Abdullah ibn-i Sercis el-Müzenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.247, no:6376; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.386, no:13358.

(Es-semtü'l-hasenü) “Güzel bir görünüş, (ve't-tüedetü) ağırbaşlılık, (ve'l-iktisädü) teenni ve iktisad, (cüz'ün min erbaatin ve işrîne cüz'en mine'n-nübüvveti) peygamberliğin yirmi dört cüz'ünden bir cüzdür.”

Semt dediği, vakar, güzel bir vakar, güzel bir hareket, teenni ile hareket ve her işinde yemesinde, içmesinde, konuşmasında iktisada riayet ve adalete riayet, nübüvvetin yirmi dört cüzünden bir parçadır. Yirmi dört parçadan bir parça o adama verilmiş demektir.

Her kim iktisada riayet edebiliyorsa, teenni ile hareket edebiliyorsa, kendisinde de bir güzel vakar, hareket varsa, işte o adam siret-i hasene üzerindedir.

Allah'ın razı olduğu bir yol üzerindedir. Peygamberliğin yirmi dört cüzünden bir cüzü kendisine verilmiş olur.

c. Emre İtaatle Ölçü

Ahmed ibn-i Hanbel, Müslim, Buhârî, Ebû Dâvud, Tirmizî, Neseî ve İbn-i Mâce, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ، فِيمَا أَحَبَّ
أَوْ أَكْرَهَ، مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ،
فَ لَا سَمْعَ، وَلَا طَاعَةَ

(حم.م.خ.د.ت.ن.ه. عن ابن عمر؛ الشيرازي في الألقاب عن أبي هريرة)

⁷ Buhârî, Sahîh, c.X, s.111, no:2735; Tirmizî, Sünen, c.VI, s.300, no:1629; Neseî, Sünen, c.XIII, s.115, no:4135; Ebû Dâvud, Sünen, c.VII, s.211, no:2257;

RE. 214/2 (Es-sem'u ve't-tàatü ale'l-mer'i'l-müslimi, fîmâ ehabbe ev ekrehe, mâ lem yü'mer bi-ma'siyetin; feizâ ümire bi- ma'siyetin, felâ sem'a, ve lâ tàate.)

(Es-sem'u ve't-tàatü ale'l-mer'i'l-müslimi)
“Dinlemek ve itaat etmek her müslümana borçtur; (fîmâ ehabbe ev ekrehe) hoşlansa da hoşlanmasa da... (Feizâ ümira bi-ma'siyetin) Ancak günahla emrolunursa, (felâ sem'a, ve lâ tàate) ne dinler, ne de itaat eder.”

Söz dinleyip, itaat etmek her müslim kişiye haktır, vacibtir. *Ulü'l-emr* dedikleri amirinin sözünü dinlemek; valiyse vali, kaymakamsa kaymakam, hükümetse hükümet... Bunların sözünü dinleyip, onlara itaat etmek her müslüman üzerine borçtur; ister hoşuna gitsin, ister hoşuna gitmesin...

Bazı şeyler vardır ki insanın hoşuna gider, ona itaat eder. Hoşuna gitmediği yerde, “Ooo, bu olmaz!” der. Öyle değil. İster hoşuna gitsin, onu beğensin, ister beğenmesin; bize düşen itaattir. Ma'siyeti emretmediği müddetçe, isyan ile, günah ile emretmediği müddetçe itaat vaciptir. Ne zaman ki bir ma'siyetle, günahla emrederlerse, o zaman emre itaat kalkar.

İbn-i Mâce, Sünen, c.VIII, s.399, no:2855; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.II, s.142, no:6278; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, c.III, s.127, no:5117; Neseî, Sünenü'l-Kübrâ, c.IV, s.434, no:7829; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.LIII, s.91; İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.XII, s.542, no:34396; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.346, no:3568; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

d. Şifalı İki Ot

İbn-i Asâkir, Ebû Übey el-Ensârî RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

السَّنَا وَالسَّنُوتُ فِيهِمَا دَوَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ

(كر. عن أبي أُبَيِّ الأَنْصَارِي)

RE. 214/3 (Es-senâ ve's-sennûtü, fîhimâ devâün min külli dâin)

(Es-senâ ve's-sennûtü) “Sinameki ile kimyon, (fîhimâ devâün min külli dâin) bu ikisinde her derde deva vardır.”

Senâ, sinameki dediğimiz ot. Sennut da kimyon dediğimiz ot.

Bu iki otta her derde şifa vardır buyurmuşlar.

Bu sinameki malum içi temizlemek için faydalı bir ottur. Yani eskiden tabii ilaçlar yokmuş amel yapmak için falan. Kabız haline tutulan insanlar çok sıkıntı çekerler. Bu sinameki biraz karın ağrısı yapar ama o şeyden de insanı kurtarır. İnsanın içerisi temizlendi miydi, vücudu da tabiatıyla rahat eder.

⁸ Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, c.IX, s.346, no:19365; Ebû Nuaym, Ma'rifetü's-Sahabe, c.XI, s.261, no:3551; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XXVII, s.73; Ebû Übey el-Ensârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.43, no:28270; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIII, s.387, no:13360.

e. İki Sünnet

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

السُّنَّةُ سُنَّتَانِ سُنَّةٌ مِنْ نَبِيِّ مُرْسَلٍ وَسُنَّةٌ مِنْ إِمَامٍ
عَادِلٍ

(الدیلمی عن ابن عباس)

RE. 214/4 (Es-sünneti sünnetân: Sünnetün min nebiyyin mürselin, ve sünnetün min imâmin âdilin.)

(Es-sünneti sünnetân) “Sünnet ikidir: (Sünnetün min nebiyyin mürselin) Gönderilmiş bir peygamberin sünneti, (ve sünnetün min imamin âdilin) imâm-ı âdilin sünneti.”

Bak burada gafletimiz oluyor. Sünnet ikidir diyor. Birisi bir peygamberden, bir nebîden bize miras olarak gelmiştir. Bir de imam-ı âdilin bıraktığı bir sünnettir. Buna meşayihin sünneti de derler. Meşayıhten kalma sünnet vardır, büyük imamlardan kalma böyle sünnetler vardır. Bu sünnetlere de ittibâ, insanlar için iyi olur.

⁹ Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.11, no:14617; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIII, s. 388,

İkincisi gene buyuruyor ki:¹⁰

السُّنَّةُ سُنَّتَانِ سُنَّةٌ فِي فَرِيضَةٍ وَسُنَّةٌ فِي غَيْرِ
فَرِيضَةٍ. السُّنَّةُ الَّتِي فِي الْفَرِيضَةِ أَصْلُهَا فِي كِتَابِ
اللَّهِ أَخَذَهَا هُدًى وَتَرَكُهَا ضَلَالَةٌ وَالسُّنَّةُ الَّتِي
أَصْلُهَا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ الْأَخْذُ بِهَا فَضِيلَةٌ
وَتَرَكُهَا لَيْسَ بِخَطِيئَةٍ

(طس. عن أبي هريرة)

RE. 214/5 (Es-sünneti sünnetân: Sünnetün fî farîdatin, ve sünnetün fî gayri farîdatin; es-sünnetü'lletî fi'l-farîdati, aslühâ fî kitâbi'llâhi teâlâ, ahzühâ hüden, ve terkühâ dalâletün; ve's- sünnetü'lletî aslühâ leyse fî kitâbi'llâhi teâlâ, el-ahzü bihâ fadîletün ve terkühâ leyse bi-hatîetin.)

(Es-sünneti sünnetân) Sünnet ikidir: (Sünnetün fî farîdatin, ve sünnetün fî gayri farîdatin) Farizada sünnet, gayri farizada sünnet. (Es-sünnetü'lletî fi'l-farîdati, aslühâ fî kitâbi'llâhi teâlâ) Farizadaki sünnetin aslı Kitabullah'tandır.

¹⁰ Taberânî, Mu'cemü'l-Evsat, c.IV, s.215, no:4011; Heysemî, Mecmaü'z- Zevâid, c.I, s.418, no:799; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, el-Müttefik ve'l-Münferik, c.III, s.72, no:873; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.769, no:21326; Câmiü'l-Ehâdis, c.XIII, s.388,

(ahzühâ hüden, ve terkühâ dalâletün) Yapmak hidayet, terk etmek ise dalâlettir. Cemaat ve ezan gibi. (Ve's-sünnetü'lletî aslühâ leyse fî kitâbi'llâhi

)teâlâ Allah'ın kitabında olmayan sünnete gelince, (el-ahzü bihâ fadîletün ve terkühâ leyse bi-hatîetin) onu yapmak fazilet, terkedilmesi ise hata değildir."

Sünnet gene ikidir: Birisi farzlarda sünnettir, birisi de farzın gayrısında bir sünnettir. Ki imam-ı adillerden gelen, meşayihlerden gelen sünnetler gibi.

Faraizde olan sünnetlerin asılları, kitab-ı ilahiyede mevcuttur. O kitab-ı ilahiyede mevcut olan asıllarına binaen o sünnetler farz içerisinde ...dür, onlara ittiba sünnettir. Bu kitab-ı ilahiyede yeri olan, Peygamber Efendimiz'den menkul olarak gelen sünnete ittibâ hidayeti icab ettirir. İnsanların hidayetine vesile olur o sünnetler. Mesela gece kalkıp teheccüd namazı kılmak, işrak namazı kılmak, duha namazı kılmak, evvabin namazı kılmak... Pazartesi, Perşembe orucunu tutmak. Ayın on üç, on dört, on beşindeki oruçları tutmak. Bunlar insanların hidayetine vesile olan sünnetlerdir.

Bunlardan gayrı olan diğer sünnetler vardır ki onların aslı kitab-ı ilahiyede yoktur, fakat onları yapmakta fazilet vardır. Sevap vardır. Fakat terk edersen günahkâr da olmazsın.

Sonra buyurmuş ki:

“—Size benim sünnetimi ve hulefa-i raşidinin sünnetini tavsiye ederim. Benim halifelerim olan; Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali Radıyallàhu anhüm Hazretleri’nden gelen sünnetlere ki, imam-ı âdil olan kimselerdir bunlar. Bunların sünnetlerine de uyun! Bunların sünnetlerini de terk etmeyin!”

Onun için bu sünnetlerden bazılarını şöyle yazmışlar. Diyor ki:

Rasul-i Ekrem SAS yatarken gözlerine sürme çekerlermiş. Bu bir sünnettir. Bu sürme bir taştır Arabistan’da bulunuyor. O taş dövülüyor, göz kapaklarına sürülüyor. Gözlere cila verir. Parlar, gözler kuvvetten çabuk düşmez, zaaf-ı basar gelip de görememezlik olmaz. Daima gözleri nurlu ve görücü olur. Onun için, Efendimiz SAS bunu her gece yatarken üç defa sürerlermiş gözlerine...

İkincisi, muhakkak ellerinde bir asâ bulundurlarmış. Asâ, boydan, omuzdan daha yüksek yahut omuz boyunda bir şey. Ucunda parmağını koyacak çatalı var. Onu da ellerinde daima taşırlarmış. Onu taşımak da sünnettir. Ama şimdi bugün memleketimizde o cari olmadığından, bu gibi şeyleri yapmak doğru olmuyor. Ama çöl gibi, kasaba gibi bir yerde olursan oralarda yapabilirsin.

Efendimiz SAS’in bir de bir arşından daha fazla bir çomağı varmış. Ucu topuzludur diyor. Onu da mutlaka yanlarında taşırlarmış. Devesine binerken, merkebine binerken de devesinin,

merkebinin önünde bulundururlarmış. İcabında onu vurdun muydu, kılıç yerine geçer, silah yerine geçer. Öyle bir düşman karşısında kaldığı vakitte insan, onunla kendini müdafaa ve muhafaza eder. Yani bu usule de riayet, sünnet-i seniyye imiş. Ama bizim baston onun yerine kâim olmaz. Baston kullanmak bid'attır.

Sonra Rasûl-i Ekrem SAS daima kokulanırlar, kokuyu severler. Kokuyu sevdikleri için daima kokulanırlar ve sakallarını ve kaşlarını tararlar idi. Bu da sünnet-i seniyyedir.

Bir de Peygamber Efendimiz'in mübarek aynaları varmış. Daima böyle bir cemaat içerisine çıkacağı vakitte aynaya bakar, kendisini, kılığını düzeltir ve dermiş ki:¹¹

اللَّهُمَّ أَحْسَنْتَ خَلْقِي فَأَحْسِنْ خُلُقِي

(حم. ش. عن ابن مسعود؛ حم. هب. عن عائشة)

(*Allâhümme ahsente halkî, feahsin hulukî*) “Ya Rabbi, benim yaratılışımı, boyumu posumu güzel ettiğin gibi ahlâkımı da güzel et!”

¹¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.403, no:3823; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.377, no:367; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.335; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.X, s.273, no:17363; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.IX, s.112, no:5181; Tahâvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.IX, s.466, no:3783; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.68, no:24437; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.364, no:8543; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.45, no:12657; Hz. Aişe RA’dan.

Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.108, no:290; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.365, no:8545; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLVII, s.156; Ebü’d-Derdâ RA’dan.

Peygamber Efendimiz diyor bunu.

“—Benim boyum posum güzel, endamım yerinde, hiç kusurum yok el-hamdü lillâh... Bunu sen lütfettin. Her şeyim tam yerinde... Ama ahlâkımı da sen güzel et ya Rabbi! Güzel huylu olayım!” diyor.

Yâni siz de deyin ki:

“—Yâ Rabbi, bizim ahlâkımızı da düzelt!”
Boyun, posun güzel olması para etmez.

Şimdi bir hanım kardeş geldi. Kırk yaşlarında, bir fabrikada çalışıyormuş. Bir şoför efendi buna talip çıkmış. Ben seninle evleneceğim demiş. Anası babası da çok müslüman... Eh peki verelim demişler.

Zavallı, fabrikada çalışırken beş bin beş yüz lira bir para biriktirebilmiş. Şoför efendi nasıl olsa bununla evlenecek ya, “Ver hanım şu paraları bana!” demiş. Kadın da bu benim kocam olacak diye paraları vermiş. Paraları aldıktan sonra, ara bakalım şoförü.

Ha bu şoförün boyu güzel, posu güzel, yüzü güzel; kadın aldandı. Aldandı ama ahlâkı güzel değil. Paraları aldı gitti şimdi. Bir daha uğramıyor. Şimdi kadın,

“—Acaba hocaefendi bana bir dua öğretir de, okurum da,

paralar geri gelir mi?” diye gelmiş.

Allah için gelmemiş ya, paralar için gelmiş yani. Allah yardımcıları olsun.

Onun için bu dua, güzel bir dua:

“—Boyumu posumu güzel ettiğin gibi, ahlâkımı da güzel et ve yüzümü cehenneme haram et!”

Yani yüz cehenneme haram olunca, bütün vücut haram olur demektir. Yüzden murat bütün vücut demektir. Yüzümü ateşe haram kıl benim, yakmasın beni, bütün vücudumu yakmasın demektir. Yani yüz kurtulsun, başka yeri yansın demek değil. Yüz kurtulunca, bütün vücut kurtulur.

Aynaya bakınca derhal hatıra bu gelmeli ve bu duayı yapmalıdır.

Sonra Efendimiz SAS’ın bir kılıcı var. Kılıcının kabzası, tuttuğu yer de gümüşten imiş. Bu kılıcını da mübarek Rasûl-i Ekrem yanlarında taşırlarmış. Ben böyle bir adamın diyor işte. Kılıcı da yanında. Bahadırlığını, cesaretini gösteriyor. Adına Zülfikar derlermiş bu kılıcın da...

Aynı zamanda Peygamber SAS güreşmiş de... Ama her güreştiğini de yenmiştir.

Sonra bu Peygamber, Allah-u Teâlâ’nın en güzel bir habîbi, halîli olduğu halde ayakkabısı yırtıldığı vakitte kendisi dikermiş. Ayakkabıcıya götürüp vermez, iğneyi ipliği alır kendi dikermiş. Esvabında yırtıklık olursa onu da kendi dikermiş.

Hanımlara bir hizmet olursa, o hizmette hanımlarına da yardımcı olurmuş. Bu Efendimiz SAS’ın sünnetidir bunlar. Bunlara kılıbıklık derler ama ayıptır bunu demek. İnsanın evinde ehl ü iyaline yardım etmesi kılıbıklıktan değil, sünnetin iktizasından ileri gelir.

Dün bir efendi geldi. Dedi ki:

“—Es-selâmu aleyküm dediğimiz vakitte biz musafaha yapıyoruz. Bunu nasıl yapacağız dedi? Herkes bir çeşit yapıyor.” dedi.

“—Görmedin mi yâhu? Biz böyle yapıyoruz işte...” dedim.

“—Ben Tahtavi’de gördüm, eller şöyle avuç içine verilecek, bu parmaklar da birbirine karşı gelecek.” dedi.

Ben de lügatlere baktım nasıl olacak diyerekten. Lügatlerde de bizim bildiğimiz gibi, “El avuçlarının birbiri içerisine gelip, buradan sıkıca tutup birbirlerine dua etmeleridir.” diyor. Bu da sünnet-i seniyyedendir.

O lügat kitabında diyor ki:

“—Bu musafaha gâvurlardan bize gelme değil, bu Peygamber SAS’in sünnetidir.”

Avrupalılar elini sallar, biz sallamayız. Tuttuk muydu birbirine sıkı sıkı yapıştır, birbirimize dualar ederiz.

Selâm duası zaten kâfi. Esmâ-i Hüsnâ’dan en büyük isimdir. Onun için o selâmı verdin miydi, eğer kabul olduysa yetti. Başka dua istemez. (Es-selâmu aleyküm) yerine hiçbir kelime kâim olmaz. (Es-selâmu aleyküm) “Allah’ın selâmı, selâmeti, rahatlığı, dünyada da ahirette de senin üzerine olsun!” diye Allah-u Teâlâ’nın talim buyurduğu bir tahiyyedir bu, başkası değil. Onun için o da sünnettir.

Karınları o kadar acıkırdı ki, dayanamazlardı. Bir gün, iki gün, üç gün... En nihayet mübarek karnına taş bağlardı. Var mı ümmetinden bir tane böyle karnına taş bağlayıp da duran? Biz bir öğünümüz eksik olursa kıyamet koparıyoruz. Bugün üç öğün ekmek yiyoruz, hem de balıyla, baklavasıyla beraber. Hala kalkıyoruz, ümmetlik davasında biz neden böyle oluyoruz diyoruz. E peygamberin yolunda hangi hareketimiz var? Allah affetsin cümlemizi...

Bununla beraber hacamat da olurlardı. Hacamatı ekseriyetle başlarının ortasından, ayaklarının üstünden, iki omuz aralarından aldıkları olmuştur. Buna mukabil ilaçlar da kullanmış, tedavi de etmiştir kendisini.

Sakallarını kına ile boyarlarmış. Bâhusus eskiden asâkir-i İslâmiye de sakallı olduklarından, sakallıların arasında beyaz sakallılar da olduğu vakitte, düşmanın karşısına çıkınca bunlar ihtiyar insanlar diyerekten düşman önemsemezlik yapar ve hücum eder, saldırır. Onun için asâkir-i İslâmiye sakallarını siyaha boyasınlar, genç insanlar gibi gözüksünler, düşmana heybet versinler diyerek, bu suretle kınayı tecviz buyurmuşlar, sünnet olmuş.

f. Bazı Bid'atlar

Bu sünnetlerin mukabili, bid'atlardır. Bid'at, Peygamber SAS'ın yapmadığı ve kitab-ı ilâhiyede ve peygamberin sünnetinde yeri olmayan şeyler. Bahusus ibadette ve itikadda olursa çok fena... İtikadda olursa, küfre kadar gider. İbadette olursa, büyük günahlara vesile olur.

Onları terk etmedikçe, insanın ibadeti kabul olmaz. İnsanın ibadeti bid'atları terk etmedikçe kabul olmaz. Allah cümlemizi affetsin...

Bid'atların en mühimleri on tane demişler.

Bunlardan birisi; Kur'an-ı Azîmü'sş-şan'ı ücretle okumak.

Para mukabilinde Kur'an'ı okumak en çirkin bir bid'attır. En kötü bir bid'at yani... Şimdi mesela Allah muhafaza, bir dost vefat ediyor.

“—Buyurun, bu akşam bizim evde bir Kur'an okuyacağız!” diyorlar, dostlar çağırılıyor.

Fakat her dost, oraya giden biliyor ki, onlar Kur'an'ı okuduğu vakitte, beş on kuruş verecekler orada.

Eğer dese ki o adam:

“—Bu akşam gelin bize, bir Kur'an okuyun ama para yoktur!” dese kaç kişi gider acaba?

Onun için, “Biz Allah için okuduk!” demek masaldır. Kendi kendimizi aldatıyoruz demektir. Orada gayemiz var, o gaye için gidiyoruz. Onun için ücretle Kur'an okumayı başa koymuş. En çirkin bid'at budur.

Toplanıyorlar, tesbih çekelim. Ne kadar? Elli bin, yüz bin zikir çekeceğiz. Ne için? Filan gayemiz var bu akşam, o gayemizin husulü için yetmiş bin tevhid çekilirse, dört bin dört yüz defa salât u selâm okunursa o maksatlar hasıl oluyormuş. Onun için çağırıyorlar:

“—Komşu sen, sen, sen gel bakalım da bu akşam bunları okuyalım!”

Tek okunmaz çünkü. E buraya Allah için gelenler varsa, ne mutlu. Yok buradan bir gaye bekliyorlarsa, ne yazık.

Bununla beraber bir de bizim Kadir namazı, Regaib namazı, Mi'rac namazı diye toplanarak cemaatle kılınan namazlar da bid'attır. Bunların sevabı değil, günahı vardır. Ya cemaat kendiliğinden hazırsa, birisi kalktı Allahu ekber dedi, bir namaza durdu. Onun arkasına uymak olur. Fakat Ahmed, Mehmed, gel, gel. Toplanalım da filanın evinde, bu akşam bir tesbih namazı kılacağız. Bu caiz değildir, bid'attır.

İkinci, namazda ta'dil-i erkân. Allahu ekber diyoruz, duruyoruz. Kıraatimizi ta'dil-i erkân üzere okuruz. Rükûa gidilir. Rükûda üç kere "Sübhâne rabbiye'l-azîm" dedikten sonra "Semia'llahu li-men hamideh" der, ayakta yine hiç olmazsa bir tesbih ortası iki tesbih, a'lâsı üç tesbih kadar durmak lâzım. O tesbihten sonra secdeye ineceksin. Secdelerden birincisini yaptık. "Sübhâne rabbiye'l-a'lâ" dedik üç defa, kalktık. Kalktıktan sonra hiç olmazsa en aşağı bir tesbih, ortası iki tesbih, a'lâsı üç tesbih kadar şöyle bir duracağız, dinleneceğiz; ondan sonra ikinci secdeye gideceğiz.

Bu İmam Yusuf'a göre farzdır; eğer bunu yapmazsak, namaz sahih olmaz. Diğer imamlara göre sünnettir, sahih olsa da noksandır. "Benim işim var, acele kılayım da gideyim!" diye horozun, tavuğun yem topladığı gibi kılınan namaz makbul değildir. Buna riayet etmek lazım! Bunları da bid'at saymışlar.

Bir de imamı sebkat etmek. İmam Allahu ekber demeden, bu hemen iniveriyor aşağıya. İmam Allahu ekber demeden evvel secdeye iniveriyor. Secdeden imam Allahu ekber demeden kaldırıyor başını. Bunlar en çirkin bid'atlardır. İmamın tekbirinden evvel gitmek kat'iyen caiz değildir.

Muhaddislerden birisi buna inanmamış. Böyle şey yoktur demiş. Cenâb-ı Hak onun başını da merkebin başına çevirivermiş. Bunun tabirinde, imamları sebkat eden insanların başları, hımar başı gibidir denmiş. Yani merkebin aklı ne kadarsa, bu adamın aklı da o kadar. Çünkü ben buna uydum diyor, uyduğu adamı geçiyor. Uydum dedikten sonra onu geçmek, en büyük kabahat. Uyduğun adama uymak lazım!

İkincisi safların düzgün olmaması da en büyük bir bid'attır. Saflar... Mesela bizim cami ufacık ama Fatih gibi, Bayezid gibi, Yeni Cami gibi büyük camilerdeki saflar bakarsın böyle böyle kıvrılmış durmuştur. Onların hiç olmaması lazım. Safların kıvrıklığı, kalplerin bozukluğunun alametidir. İster ufak cami, ister büyük cami. Ufak camide daha kolay olur safların düzelmesi. Fakat büyük camilerde zorsa da buna çok dikkat etmek lazım. Dikkat etmemek bid'attır.

Şimdi birkaç gün şu geride namaz kılıyorum Cuma günleri. Vaiz efendi olsun, hatip efendi olsun söylüyor. Bakıyorum gerideki cemaatin hiç kulağına bile girmiyor. Hiç tüyünü bile kımıldatmıyor adam. Orası boş duruyor, ne

çekiliyor kenara, ne öne geçiyor, öyle kazık gibi duruyor. Olur mu yâhu? Bu kadar da ruhsuz bir müslüman olur mu? Namaza gelmişsin, ibadet edeceksin. Bu ibadetin daha usulünden, erkânından haberin yok. Mutlaka birisi itecek onu, geç oraya diyecek de geçecek. Böyle şey mi olur?

Onun için, Rasul-i Ekrem SAS, ilk zamanlarda namaza hemen durmazlardı. Elllerinde bir de şöyle bir çubuk, safların arasına girerdi. Mihrabı bırakır, safların arasına girer, “Sen ileri, sen geri!” diyerekten karınlarına dokunarak safları tanzim ederlerdi. Ta Hz. Osman’ın devrine kadar bu böyle oldu. Gene de bugün böyle olması lazım gelirken, tabii biz bunu yapamıyoruz. Çünkü birisine bunu dedik miydi, ertesi gün ya camiye gelmeyecek, ya da senin aleyhine çok fena konuşacak.

Bu bid’atlardan birisi teganni ile söylemek. Gerek Kur’an okuyor, gerek Mevlid okuyor, gerek kasîde okuyor; teganni yapıyor. Bu teganniye okuyan da dinleyen de mes’uldür. Okuyan da aynı, dinleyen de aynı bid’at-ı kabîhadır. Bhusus camilerimizi bunlara alet etmek daha büyük bid’attır. Bunları evlerde okursan günahı sana ait... Fakat camiye saktun muydu bunu, çok çirkin bir bid’at...

Orada mesela hanendeler okur. Ne dediğini kimse anlamaz. Bir “Haaaa” gidiyor. Arkasından bir şey söyleyecek ama o kelimeyi anlayabilmek için onu mutlaka bilmek lazım. Bilmeyince yalnız onun “haaa”sı anlaşılır. Buna da teganni diyorlar ki kat’iyyen ne Kur’an’da, ne de Mevlid’de caiz değildir.

Maksat gayeyi anlatmaktır insanlara. O gayeyi anlatmak için nasıl konuşuyorsan öyle söylemek lazım. Bak bu bizim Mısırlı Hafız kaç gündür memleketimizde. Birkaç defa da buraya geldi. Okurken ne tegannisi var, ne bir şeyi var adamın işte. Lisan da onların. Pek güzel okuyor, insan da bayılıyor.

Kur'an'da lehin; kelimeyi yerinden çıkararak okumak. Mesela tecvid denilen bir kaide var. Tecvid kaidelerine rivayet etmeyerekten çekilmeyecek yerde çeker de çeker. Çekilecek yerde çekmemek de birdir. Bu da bid'atların en kötülerindenmiş. Şimdi kalmadı ama.

Eskiden hatib efendi minbere çıkar. Orada okur mesela. Müezzinler müezzin mahfilinde bir salât u selâm okurlar. Ebubekir Sıddik der. Radiyallaaaaaaaahu anh. Müezzin efendi mahfilden yapar. Sonra amin diyecek, "Aaaaaamiiiiinnnn." der. Kendisine mahsus şeyler söyler. Hele Fatih'teki müezzin efendi bunu pek hoş yapardı, hoşumuza da giderdi. Fakat bid'at-ı kabihadandır diyor.

Niçin? *Amin, bu yapılan şeyin tasdikinden ibadettir. Burada teganniye lüzum yok. Burada bunu içinden diyeceksin:*

"—Yâ Rabbi, bunu kabul et, ben de bunu dinledim. Bunun dediklerini bize de ikram et!" mânâsına.

Fâtiha okurken nasıl imam efendi (Ve le'ddallîn) deyince içimizden hepimiz amin diyoruz, böyle olsun diyoruz. Yani bu imam efendi ne dediyse öyle olsun, biz de ona iştirak ediyoruz. Amin, iştirak etmek. Onu mühürlemek.

Tasadduk edeceğiz, kime vereceğiz? Sadaka vereceğiz birisine ama herif israf ediyor parayı, yerinde kullanmıyor. İhtiyacı için değil, ihtiyacının dışında harcıyor.

Meselâ, sigara içen bir insan müsriftir. Niçin? Sigaranın hiçbir fayda yeri yoktur. İhtiyaç-ı zarureden de değildir. O adam parasını ihtiyaç-ı zarurenin dışında olan sigaraya veriyor. Hanımı da içiyor. Çocuğu da içiyor. Ne yapar günde? On beş yirmi lira havaya uçuyor.

“—Buna biz de yardım edelim, bu fakirdir!” diyemeyiz.

Bu adam on beş yirmi lirayı uçuruyor hava olarak, duman olarak. Bir buçuk milyar lira ediyormuş bu bizim duman zayıyatımız. Allah affetsin kusurlarımızı...

Bu sefih, parasını nereye harcayacağını bilmeyen, şuuru yerinde olmayan, aptal insanlar. Bunlara tasadduk bid’atın en kötüsüdür. En kötü bid’atlardan birisi de kendisini bilmeyen sefihlere ve müsriflere yardımda bulunmaktır, tasadduk etmektir.

Adam camiye geliyor, ihtiyacını arz ediyor. Biz de onlara beş on kuruş veriyoruz. Camide verilen bu para da bidat-i seyyiedendir. Mescide gelen dilencilere kapı dışarısında yer göstermeli, verecek olan kapı dışarısında vermelidir.

Bid’atlar da iki kısımdır. İyisi var kötüsü var. Bu caminin içindeki mefruşat da bid’attır ama bidat-ı hasene denmiştir buna. Camide minare yapılmış, bid’attır ama bid’atın hasenedir. Şu kandiller de bid’attır ama bidat-ı hasenedir.

Yalnız halıların yünden olmaması lazım. Halılar yünden olursa kerahati ağır olur. Çünkü secde toprak ve toprak cinsine yapılır. Toprak cinsi hasırlarımız vardır. Bir de pamuk halılar. Pamuktan dokunmuş, o da toprak mahsulüdür. Onların üzerine secde lâ be's demişler. Fakat yünden yapılan halılar hayvanidir. Hayvani olduğu için onların üzerine secdede kerahat vardır demişler.

Bir insan ziyafet yapıyor. Ne için? Filan adam zengindir desinler diyerekten. Veyahut bir gösterişi var, o gösterişinden naşi ziyafet yapıyor. Kimlere? Zenginlere. İsterse fakirlere de yapsın. Şöhret ve riya için yapıyorsa, bunun taamını yemek de caiz değildir.

Kadınların kabir ziyaretleri caiz değildir. Kadınların Mevlid okumaları, bahusus sesleri dışarıdan erkekler tarafından işitilecek derecede bir yerdeyse caiz değildir. Halbuki bugün İstanbul'da bizim evlerimiz hep birbiri içine girmiştir. Alt kattaki ses ta üst kata kadar gider.

Bunun daha kötüsü, cenaze evinde bakarsın helvalar yapılır, hafızlar çağırılır. Burada düğün mü var da helva dağıtıyorsun ya hu? Burası ölü evi, matem evi burası... Matem evinde ziyafeti nereden çıkardınız siz? Matem evine komşuların yemek göndermesi lazım!

Matem evinin başkalarına ziyafet yapması hiç caiz değilken, dünya tersine dönmüş. Evinden cenaze çıkmış, o akşam helva yapılacak mutlaka... Gelenlere helva ikram edilecek. Burası ikram yeri değil ki, matem yeri. Orada ağlama, sızlama olacak.

“—Yarın bizim başımıza da gelecek bu iş. Ya Rabbi akıbetimizi hayreyle!” diyeceksin, dualar edeceksin.

Allah kusurlarımızı affetsin... Bunlar bazıları işte. Sünnetler ve sünnete mukabil olan bid’atlar...

g. Kedi Temizdir

Ahmed ibn-i Hanbel, Dâra Kutnî ve Hâkim, Ebû Hüreyre RA’dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹²

السَّنُّورُ سَبْعٌ

(حم. قط. ك. عن أبي هريرة)

RE. 214/6 (Es-sinnûru seb’un) [Kedi temizdir.]

Sinnür diye biz ad koyuyoruz, kedi. Ev mahlûku, evimizde yaşar. Bunun artığı temizdir. Yalnız sıçan tuttuğu, fare yakaladığı vakitte, bir saat kadar üzerinden geçmeden bir kaba ağzını sokarsa, o kap pis olur. Fakat bir saat geçtikten sonra, yalaya yalaya ağzını temizlemiştir. Ondaki sonrası temiz olur demişler.

¹² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II. s.327, no:8324; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.292, no:649; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.249, no:1108; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.63, no:5; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.I, s.635, no:1585; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.V, s.252; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.399, no:26678; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIII, s.389, no:13363.

h. Misvakın Fazîleti

Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Ya'lâ ve Ebû Nuaym Hz. Ebû Bekir RA'dan; Ahmed ibn-i Hanbel, Neseî

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹³

السَّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ عَزَّ وَجَلَّ

(حم. ع. قط. في الأفراد، وأبو نعيم في كتاب السواك عن أبي بكر؛ الشافعي، ش. حم. ن. وابن خزيمة، حب. ك. ق. ض. عن عائشة؛ ه. طب. عن أبي أمامة؛ كر. عن ابن عمر)

RE. 214/7 (Es-sivâkü matharatün li'l-femi, merdâtün li'r-rabbi azze ve celle)

(Es-sivâkü matharatün li'l-femi) “Misvak ağız için temizliktir. (Merdâtün li'r-rabbi azze ve celle) Aziz ve Celil olan Allah'ın rızasına sebeptir.”

Biz bugün fırça diyoruz ya, fırça hiçbir zaman misvakın yerini tutmaz. Misvak, Allah-u Teâlâ'nın bitirdiği bir nebattır. O nebatın köklerinden istifade ederler. Bir ağaç parçasıdır, güzelce tellenir. O telleriyle ağız yıkanır.

Tutuş tarzı da vardır, kullanım tarzı da vardır. Tutuş tarzıyla kullanım tarzı; üç kere sağa, üç kere sola, üç kere aşağı, üç kere sol aşağıya.

¹³ İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.341, no:285; Taberânî, Müsnedü's-Şâmiyyîn, c.II, s.43, no:888; Ebû Ümâme RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.I, s.3, no:7; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.I, s.103, no:109; Şeybânî, el-Âhâd ve'l-Mesânî, c.I, s.553, no:668; Temmâmü'r-Râzî, Fevâid, c.I, s.124, no:123; Heysemî, Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.513, no:1113; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.II, s.261; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Bu surette yapılır. Bir de fırça gibi fırçalanma yani. Üçer kere sürersin, çekersin. Bu kafidir. Sünnet olan bu kadardır.

Bu misvak hem ağzı temizler hem de Allah-u Teâlâ'nın rızasını celp eder. Niçin?

“—Bakın, benim bu kulum Peygamberimin sünnetine uyaraktan ağzını misvaklıyor.”

Cenâb-ı Hak görüyor ve biliyor. Binâen aleyh Cenâb-ı Hakk'ın rızasını da celbe vesile olur.

Buhârî, Sahîh, c.VII, s.18, no:1797; Neseî, Sünen, c.I, s.11, no:5; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.VI, s.62, no:24377; Neseî, Sünenü'l-Kübrâ, c.I, s.64, no:4; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, c.I, s.34, no:134; Taberânî, Mu'cemü'l-Evsat, c.I, s.91, no:276; Dârimî, Sünen, c.I, s.184, no:684; Beyhakî, Şuabü'l-İman, c.II, s.382, no:2118; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.III, s.348, no:1067; İbn-i Huzeyme, Sahîh, c.I, s.70, no:135; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.VIII, s.73, no:4598; İshak ibn-i Râhaveyh, Müsned, c.II, s.385, no:936; Müsnedü'l-Hamîdî, c.I, s.87, no:162; Şâfiî, Müsned, c.I, s.14, no:41; Ebû Nuaym, Ahbâr-ı İsfahan, c.VI, s.482, no:40448; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.342, no:3548; Heysemî, Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.514, no:1116; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.I, s.235; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XXXVII, s.323; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ, c.VII, s.94; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, Mu'cemü'l-Evsat, c.VII, s.278, no:7496; Heysemî, Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.513, no:1115; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XLIII, s.6; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

i. Misvak Fesahati Artırır

Ukaylî, İbn-i Adiy ve Hatîb-i Bağdâdî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

السَّوَاكُ يَزِيدُ الرَّجُلَ فَصَاحَةً

(عق. عد. خط. عن أبي هريرة)

RE. 214/8 (Es-sivâkü yezîdü'r-racule fesâhaten)
“Misvak, erkeğin fesahatını artırır.”

[Fesahat, sanatlı söz söyleme, anlaşılır ve dil kurallarına uygun konuşma, inandırıcı, etkileyici söz söyleme anlamlarına gelmektedir.]

Allah Allah. İnsan Cenab-ı Hakk'ın işine akıl erdirebilir mi? Misvak ağızımızı temizleyen bir aleti kullanıyoruz. Fakat bu insanda fesahati artırır diyor.

Fesahat bu bir ilimdir. Bu ilmin artmasına da vesile oluyor bu ağzının temizliği. Çünkü ilim insanın çalışmasıyla olmaz. O Allah-u Teâlâ'nın kuluna bir hediyesidir.

Rasûlüllah'ın izinde gittiği müddetçe, Cenâb-ı Hak ona peyderpey bazı ilimleri hatta kimsenin aklının ermediği ilimleri bile bakarsın onun içine sunuverir. İlim diye içe inen, için söylediği ilimdir. Kitaplardan okunan başka bir şey.

j. Misvak ve Cuma Guslü

Ebû Nuaym, Abdullah ibn-i Amr ve Râfi' ibn-i Hadîc RA'dan rivayet etmiş.

¹⁴ Kudâî, Müsnedü's-Şihâb, c.I, s.164, mo:232; Ukaylî, Duafâ, c.V, s.477, no:1292; Ebû Ya'lâ, Mu'cem, c.I, s.66, no:64; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.342, no:3549; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.311, no:26162; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIII, s.392, no:13369.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁵

السَّوَاكُ وَاجِبٌ وَغُسْلُ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ

مُسْلِمٍ

(أبو نعيم عن عبد الله ابن عمرو ورافع بن خديج معا)

RE. 214/9 (Es-sivâkü vâcibün, ve guslü'l-cumuati vâcibün alâ külli müslimin.)

(Es-sivâkü vâcibün) “Misvak kullanmak, (ve guslü'l-cumuati) ve Cuma guslü, (vâcibün alâ külli müslimin) her müslümana vacibdir.”

“—Misvak kullanmak vacibdir.” dedi şimdi. Ötede izah etti faziletini, şimdi bu hadiste de misvakin vacib olduğunu söyledi. Onun için hacılarımız görmüştür ya Arapların şuracıklarında durur. “Es-selâmu aleyküm!” der, ağzına sürter, gene cebine koyar. Misvâki ağızda durdurmak, o da ayrıca bir şey.

Efendimiz SAS’in de dâimâ yanı başında durur, geceleri uyandıkça alır mübarek ağızlarını fırçalar, gene oraya korlar idi misvaklarını. Misvak ağızda ne kadar çok durursa, ağız o kadar temiz olur. Ağızın temizliği, Kur’an’ın da güzelce okunmasına vesile olur. Cenâb-ı Hak ona fesâhat da ikram eder.

Vacib olunca, terki caiz değil demek. “Mutlaka misvaki kullanın!” demektir.

¹⁵ Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.310, no:26160; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIII, s.392, no:13368.

Sonra Cuma günkü gsl. Misvaki kullanmak nasıl vacib ise Cuma günü Cuma namaz için gsletmek de böylece vacibdir. Sünnettir ama vacib kuvvetindedir yani. Yâni bunların ikisi de bırakılması caiz olmayan Őeylerdir. Büyüklerimiz katiyyen Cuma namazının gsln terk etmemiŐlerdir.

Hele bugün bizim memleketimizde el-hamdü lillah sularımız bol, ateŐlerimiz bol, genç olanlara gündüzün ateŐ de istemez. Bugünkü sular kafi de gelir. E yaŐlıysa veya zayıfsa ona bir parça suyu ısıtmak için odunlarımız da var, her Őeyimiz de var. Bunu yapmamak affolunmaz bir hatadır desem yerindedir.

Muhakkak vücut haftada bir kere yıkanmak ihtiyaındadır, mecburidir. Yıkanmazsa kokar insan. Kokmamak için, etrafındaki insanları rahatsız etmemek için, Cuma namazından evvel temizce yıkanır, sabunlanır, kiri, pisliği gider. Bir de mis gibi kokular sürünür. Ondan sonra temiz cumalık elbiselerini giyer. Cuma'ya öyle gelirse o Cuma'dan alacağı sevap kat kat olur. Ama dkkndan peŐtemalnı beline bağlar, kolları da yarısına kadar açık gelirse...

Affedersiniz kardeşler, hakikaten bu bizin için çok acıdır. Gün geçtikçe insanların görenekleri, terbiyeleri, adetleri çeŐitli hale geliyor. Bizim gençlik zamanlarımızda bu esvaplar böyle değildi. Beyefendiler mutlaka göğüsleri iliklerler, öyle gezerlerdi. Böyle kolu açık, bacağı açık hiçbir efendiyi gremezdiniz, ayıp idi. Bizde ancak külhanbeyi tabakası vardı ki, ona bazen yangncılar, tulumbacılar falan da

derler. Yalnız onlar ceketlerini omuzlarına atarlar, o şekilde gezerlerdi. Onlar da makbul değillerdi.

Binâen aleyh böyle çıplak bir vücutla, yakası açık bir gömlekle, kolu açık bir gömlekle namaza gelmek... Olmaz mı? Olur. Çıplak da olsan gene olur. Hani hamamdan çıkmış bir adam yok giyeceği bir şey, yahut hırsız soymuş. Baştan aşağı çıplak adam. Ne yapacak? Namaz vakti de gelmiş. O çıplak haliyle namaz kılar, olur.

Ama bizim memleketimizde el-hamdü lillah hepsi var. Öyle kadınlar gibi püf yandım diyerekten soyunup dökünmek erkeğe yakışmaz. Erkeklik biraz metanet sahibi, sabır sahibi, azim sahibi, kuvvetli, kudretli... İcabında düşmanın karşısında aç da kalacak, susuz da kalacak, örtüsüz de kalacak. Ama hiç birisine of demeyecek. Ama bugünkü hal çok perişanlık.

Onun için Cuma gusüllerini katiyen terk etmemenin çaresine bakmalı. İşin uzaktaysa, Cuma günü sabahleyin abdestini alır çıkarsın. Eğer evin yakınsa namaza erken gelir, namaz vakti alırsın. Yani gusül abdestiyle namazı kılmak daha faziletli.

İki rivayet var: Bu gusül Cuma günü için mi, Cuma namazı için mi?.. Bir insan Cuma namazından sonra gusül etse de olur mu? Bazısı olur demiş ama asıl olan Cuma namazı içindir. Cuma namazından evvel abdest alacak, yıkanacak, temizlenecek, kokulanacak; cumaya öyle gelecek, efendi gibi. Ben Rabbimin divanına

geliyorum diye gelecek. Terbiyesini takınacak. Saçını, başını taramış. Takkesi, nesi varsa onu başına takmış.

Bazı kardeşler şimdi bir acayip saçlar da belirdi. Darmadağın, perişan bir kafa ile geliyor huzur-u Rabbi'l-âlemîne. Gelme demeyiz tabii, gelsin ama herhalde huzur-u Rabbi'l-âlemîn'de durulacak bir kılık ister insanda... Onun için, huzuruna böyle perişan kılıkla gelen insanlara Rasul-i Ekrem SAS:

“—Sen git saçını başını tara, yüzünü gözünü temizle, üstünü başını topla da öyle gel!” derlerdi.

Allah'ın divanı bu... Onun için misvak kullanmak, her bülüğa ermiş müslümanın üzerine borçtur.

k. Misvâkin Faydaları

Taberânî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁶

السَّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ وَمَجْلَاةٌ لِلْبَصْرِ

(طس. عن ابن عباس)

RE. 214/10 (Es-sivakü matharatün li'l-femi, merdâtün li'r- rabbi, ve meclâtün li'l-basari.)

¹⁶ Taberânî, *Câmiü'l-Evsat*, c.VII, s.278, no:7496; Heysemî, *Mecmaü'z- Zevâid*, c.I, s.513, no:1115; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.310, no:26157; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.391,

(Es-sivakü matharatün li'l-femi) “Misvak, ağız için temizlik, (merdâtün li'r-rabbi) Allah-u Teâlâ'nın rızasına sebep, (ve meclâtün li'l-basari) gözlere de cilâdır.”

Ne kadar ehemmiyet verilmiş misvake: Hem Rabbin rızasını celbediyor, hem ağzın kokularını gideriyor, hem de gözlere cilâ veriyor. Ağzı temizliyorsun ama aynı zamanda gözlerin de parlıyor, cilalanıyor. Uzakları da görebilirsin.

Mâlûm ya, göz her mahlûkta var. Gözün görmesi kâfi de değil. Fehim denilen, idrak denilen, baktığın vakitte onun kühünü anlayabilecek bir kuvvet de lazım.

Yoksa, her bakış bakıştan sayılmaz. Baktığın vakitte oradan ders almak lazım, ibret almak lazım, o görüşten bir fayda olması lazım. Bunu da Allah-u Teâlâ'nın rızası yolunda olunca, Allah verecek.

I. Soru Sormak İlmin Yarısı

El-Askerî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁷

السُّؤَالُ نِصْفُ الْعِلْمِ، وَالرِّفْقُ نِصْفُ الْعَيْشِ، وَمَا
عَالَ امْرُؤٌ فِي إِقْتِصَادٍ، وَالْحُمَّى قَائِدُ الْمَوْتِ،
وَالدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ

(العسكري في الأمثال عن أنس، وفيه سيب بن بشر لين الحديث)

¹⁷ Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.238, no:29261; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIII, s.357,

RE. 213/11 (Es-suâlû nısfü'l-ilm. ve'r-rıfku nısfu'l-ayş, vemâ âlemriun fî iktisâdin, ve'l-hummâ kàidü'l-mevti, ve'd-dünyâ sicnü'l-mü'mini.)

(Es-suâlû nısfü'l-ilm) “Soru sormak ilmin yarısıdır. (Ve'r-rıfku nısfu'l-ayş) Rıfk da geçimin yarısıdır. (Vemâ âlemriun fi'iktisâdin) İktisatlı kişi fakir olmaz. (Ve'l-hummâ kàidü'l-mevti) Humma ölümün kılavuzudur. (Ve'd-dünyâ sicnü'l-mü'mini) Dünya da müminin zindanıdır.”

Sorgu sormak, bhusus dininde bilmediklerini sorup öğrenmek, ilmin yarısıdır. Yarım ilimdir yani. Çünkü okumakla hepsiyle başa çıkamaz insan. Ama erbabına müracaat etti miydi, herkesten bir şey öğrenir.

Bir de rıfk denilen yumuşaklık var, sertliğin mukabili. Yumuşaklık da yaşamanın yarısıdır. Bir insan sert olursa, yüz senesi, elli seneye iner. Sertliğinin cezası olaraktan. Yine yüz senedir ama, ancak elli sene kadar yaşamıştır. Eğer yumuşak olsa, elli senesi yüz seneye bedeldir.

Peygamber SAS'i de Cenâb-ı Hak methederken, onu yumuşak huyundan dolayı methediyor:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ
الْقَلْبِ لَآنْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ

(آل عمران: ١٥٩)

(Febimâ rahmetin mina'llâhi linte lehüm) “Ey Rasûlüm, o vakit Allah’ın bir lütfu eseri olarak, ashabına karşı sen yumuşak davrandın. (Velev künte fazzan) Öyle katı sözlü, katı davranışlı, sert, haşin tavırlı bir kimse olsaydın, (galîze’l-kalbi) katı kalpli bir kimse olsaydın; (lenfaddû min havlike) etrafından dağılıp giderlerdi.” (Âl-i İmran, 3/159) buyuruyor.

“—Ey Habibim! Eğer sen katı kalpli olsaydın, sert adam olsaydın, senin etrafına kimse gelmezdi!” diyor.

Etrafına gelişleri, yumuşak tabiatlı oluşundan. Kabahatleri görmedi, hataları görmedi.

Bizim damat dedi ki, o da genç. Bir gün yeni gömlekle gelmiş namaza... Efendinin birisi demiş ki:

“—Oğlum utanmadın mı bu kılıkla gelmeye?”

“—Hâlâ içimden çıkmaz o adamın bana dediği... Biliyorum hata benim ama tenkidi istemiyor insan!” diyor.

Tenkidi istemiyor, hatasını biliyor, fakat sen burada bu hatayı yaptın dedin miydi, düşman kesiliyor insana... Niçin? Nefis sahibi insanlarız, nefis razı olmuyor. Methedersen hoşlanır. Halbuki insanda meth ile zemmin ikisi de müsavi olacak. O methetmiş, o zemmetmiş, hiç umurunda olmayacak. Ha altın, ha taş; ikisi de bir olacak.

İktisada riayet eden insan hiçbir zaman fakir olmaz. Fakirlik mutlaka iktisatsızlığın neticesidir. İktisat bilmiyor. İnsan icabında tuza

banar yer. İcabında soğan ekmek yer. İcabında kuru ekmek yer. İcabında aç da durur. “Ne yapalım, takdir-i ilâhi böyleymiş!” der.

Ama bu iktisada riayet etmezse, “Benim de her gün etim olsun, balım olsun, kaymağım olsun, yağım olsun, şöyle olsun, böyle olsun!” derse; “Bir kap yetmez, iki hiç yetmez, üç mutlaka olacak. Ardından tatlısı olacak, meyvesi olacak.” derse... Bunların hepsi lazım ama olursa ne a'lâ... Olmadığı zaman da iktisada riayet hepsinden a'lâdır.

Dünya mü'minin zindanından başka bir şey değildir. Dünyayı iyi bilmek lazım ki, dünya mü'min için bir zindandan ibarettir. Ne zaman buradan kurtulacak, zindandan kurtulan insan nasıl sevinirse, dünyadan çıkınca insan öyle sevinecek. Nasıl yumurtanın içinden civciv çıktığı vakitte... Korkuyordu o kabuktan çıkınca... Baktı ki o çok genişmiş bu alem. Kabuğun içindeki gibi değil.

Binâen aleyh dünya bu kadarcık böyle değil. Allah'ın mülkü çok geniş. Gözümüzü yumduktan sonra öteki alemini görünce, “Oh, şu zindandan kurtulmuşum, el-hamdü lillâh!” diyeceğiz.

Onun için o kimseye diyecek ki Cenâb-ı Hak:

“—İstemez misin seni bir daha yollayayım dünyaya. Apartmanı çok, malı çok, parası çok...”

Herkes diyecek ki:

“—Aman yâ Rabbi, istemem!”

Cennetteki o rahatlığı gördükten sonra, bu

dünyaya kim iltifat eder. Zindana kim girer? Çıktıktan sonra zindanı kim ister? Kimse istemez. Zindan iyi bir yer mi? İyi yer değil. Ama onun kaloriferi olmuş, yemekleri bedavaymış; hepsi yerinde kalsın.

m. Sokakta Zikrin Mükâfatı

Deylemî, Hz. Ali RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁸

السُّوقُ دَارُ سَهْوٍ وَغَفْلَةٍ فَمَنْ سَبَّحَ فِيهَا تَسْبِيحَةً
كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَمَنْ قَالَ لَا حَوْلَ
وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ كَانَ فِي جِوَارِ اللَّهِ حَتَّى يُمْسَى

(الديلمى عن على)

RE. 214/12 (Es-sûku dâru sehvin ve gafletin, femen sebbeha fîhâ tesbîhaten, keteba'llâhu lehû bihâ elfe elfi hasenetin; ve men kâle lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi, kâne fî civari'llâhi hattâ yemsî.)

(Es-sûku dâru sehvin ve gafletin) “Çarşı, gaflet ve sehiv yurdudur. (Femen sebbeha fîhâ tesbîhaten, keteba'llâhu lehû bihâ elfe elfi hasenetin) Kim Allah'ı orada bir kere tesbih ederse, Allah ona bir milyon sevap yazar.

¹⁸ Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.344, no:3557; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.28, no:9330: Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIII, s.394, no:13372.

(Ve men kàle lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi) Kim ki “Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah” derse, (kâne fî civari'llâhi hattâ yemsî) akşama kadar Allah'ın emanında bulunur.”

Hatta bu sokaklar öyle dar-ı gaflet ki, herkesin aklı işinde ve parasında... Akıl, fikir, herkesin işi neyse orada. “Bir müşteri gelse de şunu nasıl ona satsam...” diye düşünüyor. Başka türlü değil. Yahut yapacağı iş ile meşgul.

Burası gaflet yeri olduğu için, siz buralardan geçerken sakın ha siz de o gaflete düşmeyin!

Her kim orada bir defa Sübhàna'llàh, veya Allàhu ekber, veya El-hamdü li'llâh, veya bir başka tesbih, veya “Lâ ilâhe illa'llàhu vahdehû lâ şerîke leh” derse; her bir tesbih için Allah milyon hasene sevap yazar.

“—E camide dersek?”

Camide dersek on sevap alırız. Meselâ, camide bir defa “Lâ ilâhe illa'llah” dedik, on sevap alırız. Pek içten dediysek yüz sevap alırız. Fakat sokakta dediysek her bir tesbih için milyon sevap alırız.

Neden bu bu kadar böyle? Çünkü orası gaflet meydanı, gaflet mahalli. Orada herkes aldanmış. Aklı fikri paraya, mala gitmiş. Hiç kimsenin Allah'la işi yok...

Şimdi bir kardeş buradan mal almış, Şarkışlalı. Sivas ambarına yatırmış. Ambar da bir kamyon tutmuş;

“—Al bunları götür bakalım Sivas'a!” demiş.

Şoför aldıktan sonra ne yaptıysa yapmış, şoför yok ortada... Araba da yok... Şimdi ambar düşünüyor, malları olanlar düşünüyor:

“—Bizim mallar ne olacak, gitti. Geleceği de yok.”

Epey bir zaman oldu. E tabii bu insanın kafasını da yorar, zihnini de yorar, gönlünü de yorar. Eğer sermayesi de kısıysa o adamın, borçla alıyorlar ya ekseriyetle bunları... Bir de bunların borcunu ödemek derdi var. Ne kadar müşkül bir durumda...Onun Allah zor aklına gelir. Eğer akıllıysa, “Yâ Rabbi, sen kurtar beni!” der başka.

Onun için müslümanlar daima oralardan geçerken, dilinde Allah-u Teâlâ'nın tesbihi olacak. Ya Kur'an okuyarak geçeceksin. Kur'an okunmaz sokaklarda, mel'anet yerlerdir. Fakat tesbihat yapılarak gidilirse, çok sevap alır.

n. Kabirdekilere Selâm verilmesi

Tirmizî, Taberânî ve Ziyâü'l-Makdîsî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُسْلِمِينَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ أَنْتُمْ سَلَفُنَا
وَنَحْنُ بِالْآثِرِ

(ت. طب. ض. عن ابن عباس)

RE. 214/13 (Es-selâmu aleyküm, yâ ehle'l-kubûri mine'l- mü'minîne ve'l-müslimîne, yağfiru'llahu lenâ ve leküm, entüm selefünâ ve nahnü bi'l-eseri.)

(Es-selâmu aleyküm) “Allah’ın selâmı üzerinize olsun, (yâ ehle'l-kubûri mine'l-mü'minîne ve'l-müslimîne,) ey bu kabirlerde yatan mü'minler ve müslümanlar! (Yağfiru'llàhu lenâ ve leküm) Allah bizi de sizi de affetsin... (Entüm selefünâ) Siz bizim önden gidenlerimizsiniz, (ve nahnü bi'l-eseri) biz de sizin ardınızdan geleceğiz.”

Yine Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²⁰

الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّا وَإِيَّاكُمْ
مُتَوَاعِدُونَ غَدًا وَمُتَوَاكِِلُونَ وَإِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ
لَا حِقُونِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَهْلِ بَقِيعِ الْغَرْقَدِ

(م.ن.د. عن عائشة)

²⁰ Müslim, Sahîh, c.V, s.101, no:1618; Neseî, Sünen, c.VII, s.165, no:2012; Neseî, Sünenü'l-Kübrâ, c.VI, s.268, no:10931; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.VII, s.445, no:3172; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.VIII, s.199, no:4758; Tahâvî, Müşkilü'l-Âsâr, c.VIII, s.302, no:3210; İbn-i Sa'd, Tabakât, c.II, s.204; Hz. Aişe RA'dan.

RE. 214/14 (Es-selâmü aleyküm dâre kavmin mü'minîne, ve innâ ve iyyâküm mütevâidûne gaden ev mütevâkilûne; ve in şâa'llahu biküm lâhikûne; allâhümma'ğfir li-ehli'l-bâkii'l-garkad.) (Es-selâmü aleyküm dâre kavmin mü'minîne) “Allah’ın selâmı üzerinize olsun ey mü'minler kavminin yurdu. (Ve in şâa'llahu biküm lâhikûne) Biz ve siz yarın bize vaad edilene kavuşacağız. (Allâhümma'ğfir li-ehli'l-bâkii'l-garkad) Ey Allahım, ehl-i Baki'ye mağfiret et!”

İnşâallah bunun izahını de gelecek dersimizde söylemeye çalışalım.

Allah kusurlarımızı affetsin. Tevfikât-ı samedâniyyesine mazhar eylesin... Sünnet-i seniyyeye uyup, bidatlardan kaçınan kullarından eylesin...

Li'llâhi'l-fâtihah!

Mehmet Zahid Kotku

05. 09. 1971 - İskenderpaşa Camii

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU / Hadis Dersleri'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

